

Lag om självstyrelse för Åland

Lag om självstyrelse för Åland 6.5.1920 (FFS 124/1920)

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i lantdagsordningen av den 20 juli 1906 föreskriver, stadgas härmed som följer:

I. Allmänna stadganden.

1 §. Landskapet Åland, som omfattar det nuvarande Ålands län, skall tillkomma självstyrelse, såsom i denna lag stadgas.

2 §. Landskapet Ålands befolkning företrädes i ärenden, som höra till dess självstyrelse, av landstinget. Till befolkningen hänföres de, vilka äro mantalsskrivna i någon av landskapets kommuner.

3 §. Landskapsförvaltningen omhänderhaves av en landskapsnämnd, som av landstinget tillsättes. Dess ordförande är lantrådet, som väljes av landstinget.

4 §. Regeringen företrädes i landskapet Åland av landshövdingen, som utnämnes av republikens president. Han omhänderhar ock, jämte statens centrala myndigheter, såsom därom särskilt stadgas, de till republikens allmänna förvaltning hörande åligganden inom landskapet Åland.

II. Lagstiftningen.

5 §. Landstingets medlemmar skola väljas genom omedelbara, proportionella och hemliga val, och skall rösträtten vid dessa val vara allmän och lika för män och kvinnor, vilka fyllt tjuguet år. Närmare bestämmelser angående valen utfärdas genom landskapslag.

6 §. Landstinget sammankommer årligen till lagtima möte. Landshövdingen sammankallar landstinget till urtima möte samt äger, med begivande av republikens president, upplösa landstinget och förordna om verkställande av nya val.

7 §. Landshövdingen eller annan person, som republikens president därtill förordnar, öppnar och avslutar landstinget samt överlämnar till tinget presidentens framställningar och meddelanden.

8 §. Övriga bestämmelser om landstingets organisation och åligganden utfärdas genom landskapslag.

9 §. Republikens lagstiftande organ tillkommer utslutande rätt till lagstiftning i ärenden angående stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av grundlag ävensom rörande angelägenheter, om vilka beslut enligt regeringsformen icke kan fattas annat än med riksdagens samtycke.

Lag samma vare om antagande av allmän lag eller utfärdande av förordning, då ärendet rör:

1) närmare bestämmelser angående medborgares i Finland rätt att vistas i eget land, att här fritt välja boningsort och att färdas från en ort till en annan; den i regeringsformens 8, 9 och 83 §§ förutsatta lagstiftning; yttrande-, församlings- och föreningsfrihetens utövning; förutsättningarna för och verkställande av husrannsakan; undantag från okränkbarheten av brev-, telegraf- och telefonhemligheten; sådana inskränk-

ningar i finska medborgares allmänna rättigheter, som under krigstid eller uppror samt med avseende å personer i krigstjänst även annars äro nödvändiga; rätt till expropriation av egendom, med undantag av lagstiftning rörande expropriation för landskapet Ålands behov mot full ersättning;

2) flaggan och republikens vapen;

3) republikens förhållande till utländska makter; medborgares i annat land antagande till medborgare i Finland; pass, inflyttning till landet, utlänningsars övervakande samt brottslingars utlämnande;

4) försvarsväsendet;

5) skatter och avgifter, vilka skola i republiken allmännen utgöras, med de i 21 § nämnda undantag;

6) grunderna för undervisningsväsendet;

7) grunderna för kommunal rösträtt;

8) familje-, arvs- och förmynderskapsrätt; handels-, växel- och sjö rätt; annan privaträtt, dock icke lagstiftning om idkande av jordbruk, fiske och andra näringar och yrken, med undantag av grunderna för rätt att idka näring och yrke; alkohollagstiftningen; arbetarföräkrings- och -skyddslagstiftningen; handelsregister; skiftesväsendet; strafflag; rättegångs- och utsokningsväsendet, verkställighet av domar och straff; lösdrivares behandling; allmän benådning;

9) landets allmänna statistik; mantals- och övriga allmänna befolkningslängder; emigration; det allmänna övervakandet av hälsovården samt bekämpande av epidemier och andra smittosamma sjukdomar;

10) statens ämbetsverk och allmänna inrättningsorganisation och verksamhet; ordningen för anställande i samt kompetensvillkoren för befordran till statstjänst även som statstjänstemännens rättigheter och skyldigheter;

11) sjöfarts-, lots- och fyrväsendet; lufttrafiken; järnvägsväsendet; tullar och tullväsendet samt tullens och handelns enhetliga ordnande; varuutbyts frihet; penningväsendet samt sedelutgivningsrätten; mått, mål och vikt; post-, telegraf- och telefonväsendet; vården om statsverkets egendom;

12) område, som är reglerat genom internationella fördrag; samt

13) område, vilket härintills icke av lagstiftningen förutsatts.

10 §. Republikens nuvarande lagar och författningar förbliva gällande i landskapet Åland.

Ny lag, som rör andra än de i 9 § omförmälda ärenden, tillämpas, med det undantag, som i 27 § omförmäles, i landskapet Åland först sedan den blivit av landstinget antagen.

11 §. Innan förordningar av republikens president eller statsrådet med utövning av den i 28 § regeringsformen dem förbehållna rätt utfärdas för landskapet Åland i andra än de i 9 § av denna lag nämnda ärenden eller i ärenden, vilka föranledas av dem eller som annars förbliva under republikens allmänna förvaltning, skall landskapsnämnden beredas tillfälle att i ärendet avgiva utlåtande.

Lag om självstyrelse för Åland

12 §. Landstinget äger i andra ärenden än dem, som i 9 § angivas, antaga landskapslagar att gälla för landskapet Åland.

Landstingets beslut insändas till regeringen av landshövdingen.

Därest republikens president, efter att hava infor- drat högsta domstolens utlåtande, finner att en av landstinget antagen lag berör de i 9 § omnämnda ärenden, eller anser lagen vara stridande mot repu- blikens allmänna intresse, äger han rätt att, inom tre månader från det underrättelse om lagens antagande delgivits honom, förordna att sagda lag skall förfalla. Har republikens president redan därförinnan med av- seende å en landskapslag tillkännagivit, att han icke kommer att begagna sig av ovanangivna befogenhet, träder landskapslagen omedelbart i kraft.

13 §. Landstinget äger rätt att antaga petitionsförslag och motion rörande sådan för landskapet gällande lag, som hänför sig till de i 9 § omnämnda ärenden, att genom regeringens försorg riksdagen föreläggas.

14 §. Landskapsnämnden äger rätt att göra framställ- ningar om utfärdande av administrativa förordningar för landskapet Åland.

III. Förvaltningen.

15 §. Republikens president fattar beslut i ärenden rö- rande landskapet Åland på sätt i 34 § regeringsformen stadgas.

16 §. Landskapsnämndens sammansättning ävensom dess och lantrådets åligganden inom de i denna lag stadgade gränser, så ock de för ledamöter i landskaps- nämnden gällande kompetensvillkor bestämmas ge- nom landskapslag.

17 §. Under republikens allmänna förvaltning kvarstå:

- 1) handhavandet av utrikesärendena;
- 2) justitieförvaltningen;
- 3) förvaltningen av militära angelägenheter;
- 4) förvaltningen i fråga om statens säkerhet;
- 5) statens finansförvaltning;
- 6) förvaltningen av hälsovårdsärenden, såframt denna gäller det allmänna övervakandet av hälso- vården; så ock bekämpandet av epidemier och andra smittosamma sjukdomar, där sådant icke enligt all- män lag eller förordning ankommer å kommunerna;
- 7) förvaltningen av statens kommunikationer samt den förvaltning, som hänför sig till övriga kommu- nikationer med avseende å transitotrafiken och sam- trafiken mellan landskapet Åland och fastlandet; samt
- 8) de administrativa uppgifter, vilka i övrigt föran- ledas av i 9 § nämnda ärenden.

I övriga delar handhaves förvaltningen av självsty- relsemyndigheterna, såvitt den icke enligt lag eller författningar ankommer å republikens president eller statsrådet.

18 §. Genom förordning kunna, med landskapsnäm- ndens begivande, å republikens allmänna förvaltning ankommande uppgifter för viss tid eller tillsvidare tilldelas landskapsförvaltningen, ävensom till land-

skapsförvaltningen hörande uppgifter överföras på republikens allmänna förvaltning.

IV. Lagskipningen.

19 §. Domsrätten i rättegångsmål och -ärenden utövas av statens domstolar.

20 §. Förvaltningsrättsliga besvärsmål avgöras av landshövdingen.

V. Landskapets hushållning.

21 §. Landskapet Åland har rätt att för sina behov an- vända inkomsterna från mantalspenningar, närings- skatter och nöjesskatter, och äger landstinget besluta om dessa skatter. Likaledes äger landstinget, i anslut- ning till statens allmänna inkomstbeskattning, för landskapets behov påbjuda en tilläggsskatt att utgå enligt enahanda grunder samt påföras och uppbäras i samband med den allmänna inkomstskatten, liksom ock att pålägga tillfällig extra beskattning, ävensom bestämma de avgifter, vilka skola erläggas för land- skapsförvaltningen underlydande myndigheters tjäns- teförrättningar och expeditioner så ock för anlitage av landskapets inrättningar.

De i denna paragraf åsyftade beslut träda i kraft utan stadfästelse av republikens president, men böra meddelas landshövdingen till kändedom.

22 §. Landshövdingen äger förbjuda verkställighet av beslut, som rör beskattning, om han finner att beslutet:

- 1) försvårar varuutbytet mellan in- och utlandet el- ler mellan landskapet Åland och fastlandet;
- 2) innefattar oskäliga eller för trafiken skadliga avgifter å anlitage av allmänna vägar, farleder el- ler landskapsförvaltningen underlydande inrättningar; eller
- 3) har till följd att beskattningen uppenbarligen för- fördelar enskilda skattdragande eller olika samhälls- klasser.

Har landshövdingen förbjudit verkställande av be- slut, skall beslutet underställas republikens presidents prövning.

23 §. Nyttjanderätten till statens jordegendom i land- skapet Åland övergår till landskapet, dock icke beträf- fande sådan egendom, som förblir anslagen till bostäl- len åt statens tjänstemän, ej heller till den egendom, som nu eller framdeles kommer till användning för statsverkets behov.

Genom L. 18 12 1926 (FFS 314/1926) fogades till 23 § ett andra moment så lydande:

Genom förordning, utfärdad med landskapsnäm- ndens begivande, kan landskapsförvaltningen tillde- las befogenhet att i kolonisationssyfte upplåta mark under äganderätt å sådan del av statens i landskapets vård befintliga jordegendom, som ej blivit till stom- lägenhet undantagen; skolande i fråga om rätt till dylikt jordförvärv samt löseskillingsens bestämmande i tillämpliga delar gälla vad som beträffande statens boställen i sådant syfte är föreskrivet, likväl med iakt- tagande av vad om rätt att innehava fastighet i land-

Lag om självstyrelse för Åland

skapet Åland är i lag särskilt stadgat. Influten löseskilling förvaltas av statsverket, men avkastningen därav tillkommer landskapet såsom vederlag för frångången nyttjanderätt.

24 §. Om upptagande av lån för landskapets gemensamma gagn eller för särskilda dess behov besluter landstinget. För upptagande av obligationslån ävensom lån i utlandet erfordras samtycke av republikens president.

25 §. Kostnaderna för den förvaltning, som enligt 17 § fortfarande handhaves av statens myndigheter, liksom ock de utgifter, vilka härflyta av rättsvärden, bestridas ur statens medel. Övriga utgifter för landskapets behov bestridas av landskapet självt.

26 §. Framgår det, att beskattningen i landskapet Åland för självförvaltningens ordinarie behov är i förhållande till av landskapet åtnjutna förmåner proportionsvis högre än beskattningen i medeltal för motsvarande ändamål annorstädes i republiken, skall bidrag ur statsmedel åt landskapet utgivas.

Bidragets belopp fastställs för en tid av tre budgetår i sänder genom en delegation, bestående av tvenne ledamöter, förordnade av statsrådet, samt tvenne, utsedda av landstinget. Ordförande i delegationen är landshövdingen.

Har landstinget gjort framställning om beviljande av bidrag till extraordinarie utgifter, fattas beslut jämväl härom av den i föregående moment omförmälda delegation.

Delegationens beslut skola för att bliva gällande stadfästas av republikens president.

VI. Deltagandet i fäderneslandets försvar.

27 §. Landskapet Ålands inbyggare äro skyldiga att biträda vid fäderneslandets försvar genom att, i stället för fullgörande av värnplikt, göra motsvarande tjänst vid lots- och fyrrinrättningen såsom därom i lag särskilt stadgas.

Vad här ovan stadgats, gäller dock icke dem, vilka efter fyllda tolv år inflyttat till landskapet Åland från annan ort i Finland, där de skulle hava varit värnpliktiga.

Sådan inbyggare i landskapet, som i första momentet åsyftas, må dock, där han det åstundar, fullgöra värnplikt vid republikens krigsmakt.

VII. De offentliga tjänsterna.

28 §. Landskapsförvaltningen underlydande tjänster och befattningar inrättas och tjänstemän till desamma utnämnas av landskapsnämnden.

29 §. Statsmyndigheternas ämbetspråk i landskapet Åland är svenska. Angående finsktalande sakägares rätt att i egen sak, som av myndighet handlägges, använda sitt eget språk samt på detta språk utfå expedition, gälle vad i allmän språklag stadgas angående svensktalandes rätt i område med finsk befolkningsmajoritet.

30 §. Skriftväxlingsspråket mellan de till landskapsförvaltningen hörande myndigheter och statsmyndigheterna i landskapet Åland samt republikens regering och centrala myndigheter skall vara svenska.

31 §. I statens tjänst i landskapet Åland må icke anställas någon, som icke styrkt att han fullständigt behärskar svenska språket såväl i tal som skrift.

VIII. Om besvär och åtal för brott i tjänsten.

32 §. Över landskapsnämndens beslut ävensom övriga ämbetsåtgärder må besvär anföras såsom stadgat är rörande besvärs anförande i motsvarande fall över landshövdingens utslag.

Finner landshövdingen, att landskapsförvaltningen underlydande myndighets beslut överskrider myndighetens befogenhet, skall han förbjuda verkställigheten av sådant beslut.

33 §. För brott i tjänsten åtalas lantrådet och ledamot av landskapsnämnden inför Åbo hovrätt.

34 §. Förfar lantrådet eller ledamot i landskapsnämnden vid utövning av sitt ämbete i strid med gällande lagar eller författningar eller underlåter han vad honom i tjänsten åligger, skall landshövdingen anmäla brottet till åtal.

IX. Särskilda bestämmelser.

35 §. Uppkommer meningsskiljaktighet angående landshövdingens, landstingets eller landskapsnämndens befogenheter enligt denna lag, äger högsta domstolen avgöra densamma.

36 §. Stadgandena i denna lag må icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller må avvikelse från dem göras annorledes än med landstingets bifall och i den ordning, som om grundlag är stadgat.

Angående landstingets initiativrätt härutinnan gälle vad i 13 § är stadgat.

37 §. Inbyggarnas i landskapet Åland rätt att deltaga i val av president och val till riksdagen undergår icke ändring genom denna lag.

38 §. Denna lag träder i kraft den 7 maj 1920.

Det alla, som vederbör, till efterrättelse länder.

Helsingfors, den 6 maj 1920.

**Republikens President
K. J. STÅHLBERG.**

Justitieminister *Karl Söderholm.*